

Motion till riksdagen 2013/14:Ub375

av Mats Pertoft (MP)

Skolträdgårdar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur man på bästa sätt kan förstärka skolors möjligheter att få stöd med att införa skolträdgårdar som en del av skolarbetet för dess pedagogiska och kunskapsmässiga effekter.

Bakgrund

För många år sedan fanns skolträdgårdar som en del av folkskolans verksamhet. Skolträdgårdarna var då en del av folkbildningen. Kunskaper om trädgårdsskötsel lärdes ut genom trädgårdsarbetet. Många äldre kan fortfarande minnas dessa trädgårdar och den tillfredsställelse som det utgjorde att själv odla mat. I boken Skolträdgården från 1956 skriver författaren Lorentz Bolin följande i förordet: ”Skolträdgården är det viktigaste hjälpmedel vi har för att skapa en tillfredsställande naturundervisning, och dess betydelse kommer att växa, allteftersom skolorna centraliseras och förläggs till tätorterna samt förlorar den nära kontakten med naturen.” Bolin tar upp de vanligaste syftena med dåtidens skolträdgårdar, som att bedriva undervisning i trädgårdsskötsel, främst odling av grönsaker, frukt och bär och till liten del prydnadsväxter. Dessutom nämner han trädgårdens dekorativa och estetiska värden och tillfället som de praktiskt lagda eleverna ges att skapa med sina händer. På 1960-talet försvann skolträdgårdarna från de flesta skolor, sannolikt i samband med vår industrialisering av matvaruproduktionen då kunskap om odling ansågs mindre väsentlig. Idag har förhållandet återigen förändrats. Fler och fler människor intresserar sig för var maten kommer ifrån, ifrågasätter tillsatser i maten vi köper och oroar sig för besprutning. Samtidigt har många barn inte tillgång till odlingsutrymme då många bor i staden och dessutom har svårt att ta till sig abstrakta begrepp som ekosystem och biotoper, pollinering och fotosyntes.

Fel! Okänt namn

Skolträdgården som utvecklande läromiljö idag

I undersökningar av trädgårdsarbete i allmänhet har det visat sig att det har positiva fysiologiska, känslomässiga och kognitiva effekter och underlättar återhämtning från stress. Specifika undersökningar av skolträdgårdsarbete visar att elever lär sig ta mer ansvar och ta bättre hand om sin fysiska omgivning. Andra positiva effekter är att eleverna utvecklar sitt sociala förhållningssätt till sina klasskamrater och lär sig samarbeta bättre, de får förbättrad självkännet, kunskap om mat och de ökar intaget av frukt och grönsaker. I förstone kanske skolträdgården främst verkar vara ett medel för att få elever att komma närmare naturen på ett positivt sätt men det som gör skolträdgårdsprojekt så speciellt är synergier såväl på kunskapsnivå som på sensorisk perceptionsnivå hos eleverna. Man bryter också de sociala mönster som finns i klassrummet och elever som varit svagare inomhus växer i den sociala strukturen utomhus om de lyckas med odlingen.

Skolträdgårdsarbetet kan utföras på många olika sätt och på olika ställen. Det kan vara småskaligt eller storskaligt, det kan utgå från en egen liten trädgård per barn eller en gemensam trädgård eller en kombination. Den kan befinna sig i ett skolträdgårdsområde gemensamt för flera skolor, på den egna skolgården eller på ett område som tillhör ett äldreboende till exempel. Själva odlingen kan ske direkt i marken eller med hjälp av odlingsbäddar.

Praktisk natur- och miljöundervisning med hjälp av skolträdgårdar – didaktisk kontext

På ett övergripande plan menar vi det är viktigt att även belysa bevarandet av det gröna kulturarvet genom en meningsskapande aktivitet med stor social betydelse. I stadsnära miljöer, där de flesta elever går i skolan, är grönområden extra värdefulla för alla medborgare. Att eleverna får tillgång till skolträdgårdar ökar dessutom deras förståelse av naturen som en skapare av värden. Genom att elever tillbringar mer tid utomhus gör att den samhörighet med landskapet som utgör grunden för ett medvetet ekologiskt handlande, skapas genom en djup förtrogenhet med vår omgivning.

I USA har flera studier genomförts på hur skolträdgården används i undervisningen, till exempel för att öka frukt- och grönsakskonsumtion, fysisk aktivitet och inlärningsförmåga. Resultaten visade att elevernas prestationer inom naturkunskapsämnen ökade. Dessutom visade undersökningar att eleverna valde att äta mer frukt och grönt och att den fysiska aktiviteten ökade. Dessutom får eleverna in många av målen i matematik, svenska och biologi.

Skolträdgårdarna kan enkelt knytas till läroplanens kunskapsmål bland annat genom att eleven (som i läroplanen beskrivs)

Fel! Okänt namn på

- ? har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling
- ? har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

Och också genom att eleven

- ? kan använda sig av matematiskt tänkande för vidare studier och i vardagslivet
- ? kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv
- ? kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt
- ? kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga
- ? kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden.

Vi behöver utnyttja skolträdgårdens naturliga möjlighet till lärande på ett bättre sätt. Regeringen bör därför tillsätta en utredning om hur på bästa sätt kunna förstärka skolors möjligheter att införa och få stöd med skolträdgårdar som en del av skolarbetet för dess pedagogiska och kunskapsmässiga effekter.

Detta bör riksdagen till regeringen som sin mening ge till känna.

Stockholm den 2 oktober 2013

Mats Pertoft (MP)